

散文

彭秀妹

Yayut Tachus

❖ 創作理念

S'uli Tayal
澤敖利泰雅語
文化工作者

tsehu, kspila, pk'abu ga mtna nya maha kahun sku rngu ru ryax musa 'myu na pila ka kkyanux. kinyanux na ita tayan slali hiya ga, mbetux ru ungat nanu luwan.

ana mbetux ru ungat nanu ga, ini ps'may ku bbinkis ta, yugun naha utux sa inlungan ka hmkangi kinba'an na sehu. luwan naha kya ku aw 'siki mkbaga ana nanu yaw. ba'un naha sa kinyayan yasi t'inu ga thuyay yugun sa pyux hazi pila. nanu ye'asa ku ini kngungu musa rrgyax tmt'inu, babaw nya lga, musa tmutu sa balung ru rasun bih sali mmuhi t'inu, 'si nya sa lga ini k'ngungu sa mhiri tu'iy ini ga horun na rhuyan behuy la.

ryax misu soni lga, kinbaga ta sehu muhi buway ru yeyasay. kya ruma pinmuhi naha utux kayan na lukux ga thyayun nya mbaziy utux rahu haya, wayan balay n_gyut n_gyut mraya ku kinyanux ta la. pyeng tmusu'an ga kmayan maha "ini thuyay miru, ini kngayat mumah te heci uzi lga, mmosa inu kwara lla'i ta la? muwah msbinah rgayax ga, kyan ku sinbilan na llkotas ta na ga?" mwani kba'a ta bbinkisan ta 'ngayat ru mkbaga, syaw ta inlungan ka snbin na binkisan ta, nki ta ini pzyaw i mbzinah ta loziy sku alang ta nanak.

tsehu、kspila、pk'abu 這三個詞同樣都在說明以力量和日子（時間）來換取金錢，維持生計。我們泰雅人以前的生活，非常清苦沒有什麼收入。

雖然辛苦，但是祖先們並不會愁眉苦臉，反而是尋找向當時生活較好的漢人學習。因此，他們就知道凡事都要經過學習。他們知道曬乾的野生香菇，可以換取金錢，所以他們不怕辛苦，往深山打野生香菇。經過思考，他們再從山上砍木頭帶到住家附近，種下菌種，再以人造環境打段木香菇，如此一來，不必擔心天候與安全問題，或是道路中斷、甚至野生菇被洪水沖毀。

如今，仍然是向漢人學習栽種果樹和短期蔬菜。有栽種日本甜柿一年，採收足可買進一部休旅車，我們的生活確實越來越好。最後以「我們的子孫在學業上無法跟上，在都市又不認真工作，他們要何去何從？當他們想回鄉時，祖先留下的那座山，還有什麼嗎？」來省思部落山林的重要，期待泰雅子孫本著祖先的勤勞和智慧，一起守護部落和山林，再創新的生機。

散文

kinyanux tsehu na Tayan

tu'iy na kinxan ga wiwan sa utux inryux balay na llyung, txan ta ga 'siga nya kinhhway, ana ga mutux mhtu ku sbehuy ru memaw minmehuy na 'sya ki.

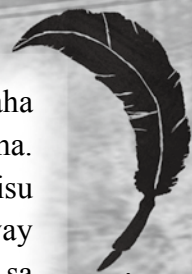
Te utux lahuy musa zik rrgyax tmpak balung

kinyanux na ita Tayan slali hiya ga, mbetux ru ungat nanu luwan. kwara ku nni'un ru yeyasay ga, wiwan 'si kahun sku hway na yutux kayan ki hmbku rrhyan. ini lngalung s'yung sku son nanu musa sehu ru kspila, ba'aw ta aring sknuwan lga m'hyaw musa hmkangi sa hbangan kwara ku Tayan la. gi ana nanu ye'aya sgalan su ga sikin yugun na pila mbazi. trang utux sali kyan ku kyapun m'atu, ye'su mxayan, ini ga mmosa miru ku lla'i mrkyas lga, memaw mxayan tunux hmkangi sa ptayux kuysang ru 'osa miru na lla'i naha.

kyan ku blay tunux na nbkis, txan naha blay bi'an ku yasi t'inu ga nya stbazyi na sehu te heci, musa hmkangi sa t'inu yasi te zik rrgyax ku Tayan. kyala bi'an nanak inlungan na Lyutux Kayan ini ga lyutux na bbinkisan ta, strang naha sa rahu behuy ru 'walax, slayun ru prayun naha ku kthuy ru memaw rahu balung ka niya rima lin'ayun na behuy i zik rrgyax la, wayan hminas ku rhuyan lga, mutux 'siga nanu hmbku ku memaw mkalux t'inu yasi la, mhtu witux ru pgyan naha, gbyan ru mwalax ga, mutux naha si rwangiy hpuni te takak. kyayan sa pisa ryax lga, skuyun na rahu kapa lru halan tbazyi sehu lga, ini kcikuy ku inyugan nya pila. kmayan ku yeyutas, pyeang hbkan na t'inu yasi ga, r'mikuy, pihaw, kwara kkhoni hani nya mki zik lhlahuy, babaw nya, n_gyut n_gyut ini thuyay ku Tayan ru llungun naha utux g'anus na tu'iy. llungun na Tayan maha musa tmakuy balung zik rrgyax ga kengun balay gi 'sikin strang su sa rhuyan, txi Tomuk Syat Kenu ga sobih balay rasun na rhuyan musa tmt'inu yasi.

Te sazing lahuy mmuhi t'inu mki bih sali

nanu ye'asa ku musa tmutu kkhoni rrgyax yeyutas la. ini naha nhamci tmutu uzi ku kkhoni, sikin pyeang hbkan na t'inu, siga, ibuh, rgayung, su'waw, pihaw. rasun tanux na sali, ini sobih sali na mayah ku balung ru mbazyi sa 'yu t'inu, pinhyun naha te balung ku 'yu t'inu lru p'byun naha rhyan sa sobih smka kayan. txan naha ku intngan naha balung, mhtu ku plux lga, mutux memaw m'as ku

Tayan, wayan hmakay la, maha mkkayan ru psrhun naha balung la. p'syan naha 'sya ru slayun ru tkuyun naha uzi ku balung, wiwan na nya gmluw rhuyan uzi ma. mhtu ku t'inu lga, yupun sku kansoki son na Gipun, rwangun na rengki lru misu ga mkyay la, kyan ku kansoki lga, ini kngungu sa mwalax na ryax 'yat thuyay 'maxi t'inu. ana kya ruma ungat lwan ga ini thuyay mbaziy sa kansoki, si naga sa hhtu witux ini ga mnahu puni ru, sluhu naha sa kxi tnaan na ruma ku utux utux kakay na t'inu, rwangan naha syaw hpuni. atuni kyan cikay hbangsan su ga, blay uzi ku bian su cikay magan kbhun ku tinkansoki, asa ga helaw hazi ru ini kbetux rmwang.

Te cyugan lahuy mmuhi buway kkhoni ru mmuhi yeyasay

kinxan na Tayan, kahun sku blay na tu'iy ta lga, kyan nanak uzi ku turuy ta. lokah ta musa heci mpcisan sku sehu, n_gut ta kbagah laha mmuhi sa ana nanu yeyasay, girang ga pinhyun su ru kyala mspatun magan ryax hminas lga, mkbuway lru t'aring su magan pila la. tmana hiya ga ruyux hazi, ana ga mziman ryax ini ka sazing byacing lga ba'un musa smi'ung lru stbaziy la. tomata ru luhing ga pyeang blay pinhyun na Tayan uzi, gi payat yasay hani hya ga, mutux ini 'huy s'yung bi'an nya ma.

kyala sobih mtyun kayan wayan hminas ryax ga, kahun alang na L'olu, Motenring son ku rrgyax hasa, kahun naha Gipun maras sa ubuy na lukux, s'ubuy naha sku ara na kkhoni zimux, lukux. mkbuway lga memaw rahu ru psyax mtanah, ni'un ga memaw rmpus ku 'sya nya ru ss'bing 'si huluy tehuk 'sli sahyu. nisan mhtu ku lukux Gipun hani ga, kin rahu na lukux, kruma utux buway kinyesu nya ga mtana sa utux tncing na Taywang, utux buway yugun sa sazing kbhun na pila, nanu ye'asa ku 'siga nanu loziy p'hyaw mmuhi sa lukux. misu hani lga, wiwan na lukux ku pyeng nya galan sa kyanux la.

misu soni kinbahan na Tayan ga, ini ptana ku tsehu naha la. kyan hazi kbaan na binkis ga aring lai cikuy rasun naha heci nki thuyay lokah miru ru magan sa kuysang, psba biru, ini ga kinsat, komweng. ana ga nihun balay na yaba yaya, musa miray traku, musa kuba tsehu. ana sinyasa ku inlungan na nbkis hya, trang ini thuyay miru ku mrkyas lga, mutux pklu sa nikuy nanak rrawin ka hmuluy laha musa mtyaw yaih na yaw, memaw mblbin ku inlungan na yaba yaya. ini thuyay miru, ini kngayat mumah teheci uzi lga, mmosa inu kwara llai ta la? muwah msbinah rgayax ga, kyan ku sinbilan na llkotas ta na ga?

散文

泰雅族人的生計

生命的軌跡像一條長長的溪流，看似平穩，卻也沸騰。

第一篇 上山採野生香菇

我們泰雅人以前的生活，非常清苦沒有什麼收入。日常所需的食物蔬菜，都靠天的賜予和地的效力，對於賺錢並沒有太放在心中。不知從什麼時候，泰雅人也開始爭相去賺錢，因為你喜歡的物品，都必須以金錢去買來。一家如果有人生重病或遇到孩子必須上學註冊的時候，家人長輩就會苦惱著籌措看病的醫藥費和孩子的註冊費。

有智慧的長者到市場發現野生香菇的價錢很高，他們就到山上尋找野生香菇。可能神和祖靈賜給祖先獨特的聰明，他們會趁著狂風暴雨來臨時，到深山捶打並翻滾先前已折斷而倒下的風倒木。風雨過後，風倒木紛紛冒出又黑又密的野生香菇。太陽出來日曬數日，若是逢雨和晚上，他們就起火把野生香菇烘乾。曬乾了的野生香菇，就用大袋子裝好，拿去給特定的漢人收購，可換取不少錢。後來，族人又想，到山上打香菇實在是很危險，因為必須趁狂風暴雨。像頭目夏德給努幾乎喪命於去打香菇。

第二篇 在家附近園地種香菇

因此，族人就到山上砍木頭。砍木頭也不是任意亂砍，而是依照經驗容易生菇的木頭。如：水流科、楓樹……等，木頭帶回家以後，再向漢人買菌種，這樣就可以在家裡附近種段木香菇的菌種。種完後，先讓段木躺平於地上，並用帆布蓋著。半年後從段木兩側切斷的面可以看到白白的紋路，族人們便興高采烈的說：「它們（指菌種）開始在流通了。」意思就是種活了。他們就用大水沖，也同樣要捶打、翻滾，就像是狂風暴雨，之後就把段木立交叉而立。生出香菇並摘下放入乾燥機，插電後，很快就乾了。有了乾燥機就不怕陰雨的天氣。然而如果生活清苦，買不起乾燥機的就用老方法，白天日曬，夜晚則削平的細竹枝條，插入一朵朵香菇的柄，立在火堆旁烘乾。再者，若有一點點錢的家庭，可花個五百元，向有乾燥機的家借用，也不失為一個好方法，而且比較輕鬆。

第三篇 種植果樹和短期蔬菜

泰雅人的生活，因為便利，自己又擁有車子，到市鎮和平地漢人交流頻繁。於是向他們學習種植短期蔬菜。敏豆約莫要四十五天的生長期，長大成熟就摘下拿去換錢。高麗菜也許要久一些，不過大概也不超過兩個月，就可以採收。番茄和苦瓜也是族人栽種的蔬菜選項。大抵因為這四種蔬菜，不太會降價太多。

大約三十年前，達觀的摩天嶺開始引進日本甜柿的枝子，他們把柿子接在桃子、柿子老樹的枝幹上。栽種出來的果粒又大又甜。當你一口咬下時，水分可噴出；脆又甜，幾乎沁透心脾。日本甜柿剛上市時，其顆粒之大，有的一粒重達一臺斤，價值臺幣二百元，於是大家又紛紛種植甜柿。如今，日本甜柿似乎成了家庭主要生計來源。

如今我們泰雅子孫的賺錢方式已大不如前。有一些概念的家長，從孩子還小的時候，就舉家搬到都市，為了栽培孩子讀書，以求他們將來可以當上醫生、教師、護士或警察，他們不辭辛苦的開車或到工廠做工。悲哀的是，如果孩子跟不上學業，又交到一些奇奇怪怪的朋友，帶著他們一起去做些不好的事，父母又得心驚膽戰的過日子。我們的子孫在學業上無法跟上，在都市又不認真工作，他們要何去何從？當他們想回鄉時，祖先留下的那座山，還有什麼嗎？